

Jaderný odpad?

Děkujeme, nechceme.

číslo 1 / 2004

Průzkumy přerušeny – výhra nebo odklad?

Správa úložišť radioaktivních odpadů dopisem z poloviny prosince slíbila pozastavení všech svých aktivit v lokalitách na dobu nejméně pěti let těm obcím, které s průzkumy k vyhledávání hlubinného úložiště vyjádří do konce března zásadní nesouhlas. Ostatním byl výměnou za souhlas přislíben rozvojový program. Představitelé SÚRAO přerušeni veškerých geologických prací na území odmítajících obcí slíbili i ústně – nejméně před občany Lohdého a Budišova. Až na jednu či dvě výjimky drtivá většina dotčených starostů nabídku pozastavení prací přivítala a zásadní nesouhlas s pokračováním průzkumů na SÚRAO doručila.

Během ledna a února proběhla místní referenda o úložišti v dalších sedmi obcích s výsledkem naprosto jednoznačného odmítnutí plánů na úložiště. K názoru občanů ve svých stanoviscích přihlídl také politici Jihočeského, Ústeckého a Plzeňského kraje. Při příležitosti několikanásobného schvalování státní energetické koncepce se konaly demonstrace před Úřadem vlády, jejichž účastníci odmítli plány ministerstva průmyslu a obchodu na další jaderné bloky a s tím spojené posílení tlaků na úložiště. Tlak veřejného mínění vedl již v polovině února ministra průmyslu Milana Urbana k prohlášení o okamžitém zastavení programu vyhledávání

úložiště. Oznámení doprovodil slovy: „Nikdo nemusí mít obavu, že by stát pokračoval v úvahách o vybudování jaderného úložiště kdekoli v České republice.“ Můžeme tedy slavit vítězství?

V prvé řadě nezapomínejme, že jde jen o odklad – snahu uklidnit situaci, možná o kalkulaci, že někteří ze starostů už za pár let nebudou ve svých funkcích. U ministra Urbana jde také o vyvléknutí se z odpovědnosti, protože rozhodovat již bude někdo jiný a na jeho dnešní výroky se zapomene. Problém jaderného odpadu se však přerušením průzkumů nijak nevyřeší, naopak během pěti let přibudou další desítky tun. Úvahy o transmutaci v České republice označují za nereálné sami lidé ze SÚRAO a na společné celo- nebo středo-evropské úložiště ještě zdaleka není zralá doba (a který stát se ho někdy dobrovolně zhostí?). Čili po ohlášené přestávce se problém „Kam s ním?“ vrátí s ještě větší naléhavostí.

Jak ukázal dubnový kontrolní den dosud provedených geologických prací (geofyzikálních měření i srovnání leteckých a družicových podkladů a dalších dat), který se konal v sídle SÚRAO, nebude v této chvíli nikdo vyrazen. Ve všech šesti lokalitách jsou předpokládány kompaktní horninové bloky a zajímavá území pro další zkoumání. SÚRAO se bude snažit využít oddechového času na přesvědčování starostů i obyvatel. K tomu budou sloužit nově otevřená informační střediska v Lubenci a Rohozné, květnová několikadenní exkurze pro starosty a veřejnost nejen na jaderná zařízení do Švýcarska a další podobné aktivity.

Kde však iniciativu SÚRAO velmi postrádáme, to je podpora změn zákonů tak, aby obce měly rovnoprávné postavení a mohly samy rozhodovat o své budoucnosti. Jestli toto nenastane a do další etapy hledání úložiště se vrátíme se stejným nebo horším legislativním prostředím, bude přerušeni promarněným časem. Na pouhé sliby změn v daleké budoucnosti totiž hledět s příliš velkou důvěrou nemůžeme. Koneckonců se již ukázalo, že některá tvrzení se rozplynula překvapivě brzy. Zejména ta o „úplném ukončení aktivit“ v lokalitách.

Na aprílovém jednání Rady SÚRAO totiž ředitel Duda představil plán utratit během letošního roku další 2 157 000 Kč za geologické práce prováděné konsorciem Geobariéra. V jarních měsících a na podzim podle tohoto plánu měli odborníci vyrazit na jednotlivé lokality za účelem „terénní rekognoscace“ a provedení dalších měření. SÚRAO v této věci oslovila i některé starosty. Po zveřejnění plánů úřad své úvahy přehodnotil a přenechal rozhodnutí o dokončení rozpracované etapy geologických prací na vládu. Ta by se touto problematikou měla zabývat v květnu.

Vláda schválila státní energetickou koncepci

Na čtvrtý pokus rozhodla 10. března česká vláda o návrhu energetické koncepce České republiky do roku 2030. Její rozhodnutí je nakonec de facto potvrzením koncepce, navrhované ministrem průmyslu Urbanem. Více informací na straně 2.

foto: Zdeněk Černý

V místních referendech jsou úložiště jednoznačně odmítána

V řadě dotčených obcí od loňského podzimu proběhla místní referenda, kde se obyvatelé vyjádřili k plánování hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva na území své obce.

Výsledky dosud uskutečněných obecních referend k otázce „Souhlasíte s tím, aby bylo na území obce vybudováno hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva a vysoce radioaktivních odpadů?“ hovoří jednoznačně proti úložišti. Jejich shrnutí přinášíme v tabulce na protější straně.

Ve většině obcí občané odpovídali i na druhou referendovou otázku – zda mají odpovědné obecní orgány při výkonu samostatné působnosti obce využít všech zákoných prostředků k zabránění stavby úložiště. Zde bylo výsledkem drtivě většinové ANO.

Jak je patrné, nikde úložiště nechtějí, a to naprosto jednoznačně. Zajímavý je ještě jeden aspekt – účast občanů. Ta je mnohem vyšší, než u voleb parlamentních či krajských.

S jedinou výjimkou – Jistebnice sestává celkem z 28 rozptýlených osad, což se odrazilo i na účasti. Ukazuje se, že když jde o záležitost, kde lidé mohou něco změnit, tak k volbám přijdou. Tam kde referenda proběhla, jsou nyní jednotlivá zastupitelstva a starostové vázáni názorem obyvatel. Úložiště nechtějí ani kraje – Ústecký, Plzeňský a Jihočeský se v tomto smyslu již vyjádřily i oficiálně.

A jak reagují odpovědní představitelé státu? Např. premiér Špidla při lednové návštěvě Náměšti nad Oslavou řekl:

„S plnou zodpovědností prohlašuji, že problém úložiště je technicky zvládnutelný. Místní referenda nemohou být důvodem ke změně energetické politiky státu, protože menšiny nemohou stát v cestě obecnému blahu. Tuto otázku lze řešit jen na celostátní úrovni. Případného vystoupení z jaderné energetiky by mohlo dosáhnout jen silné všelidové hnutí, které u nás zatím není.“

Edvard Sequens, Sdružení Calla

Vláda schválila státní energetickou koncepci

Na čtvrtý pokus rozhodla 10. března česká vláda o návrhu energetické koncepce České republiky do roku 2030. Přestože vláda projednávání několikrát odložila a někteří ministři i premiér žádali více informací, její rozhodnutí je nakonec de facto pouhým potvrzením koncepce, navrhované ministrem průmyslu Urbanem.

Jedinou významnější změnou oproti jeho variantě je neschválení návrhu na zrušení tzv. ekologických limitů na těžbu uhlí v severních Čechách. Ministři se zřejmě nakonec přece jen zalekli silného odporu, který vzešel z ohrožených severočeských obcí.

Z hlediska problematiky radioaktivních odpadů je nejdůležitější ta část koncepce, která se týká možného budování nových jaderných reaktorů na našem území. Zde se již žádnou další změnu v Urbanově návrhu prosadit nepodařilo. Energetická koncepce tedy počítá s výstavbou dalších dvou jaderných reaktorů (jejich spuštění koncepce plánuje na období 2020–2025, což by znamenalo zahájení výstavby přibližně v letech 2008–2013).

Provoz dalších dvou reaktorů (ke stávajícím šesti) by v důsledku mimo jiné vedl ke zvýšení celkového množství vyhořelého jaderného paliva v ČR přibližně o třetinu (cca o 1100 tun) i k růstu množství tzv. nízko a středně aktivních odpadů. Ministři schválili plány na nové reaktory i s vědomím, že nadále zůstává nevyřešena otázka, co se stane s vyhořelým palivem, které vyprodukuje.

Hlasování ve prospěch koncepce nebylo zdaleka jednoznačné – byla schválena poměrem hlasů 10:6 (sedmnáctý člen vlády Petr Mareš na jednání chyběl). O nejspornějších bodech – územních limitech a nových jaderných reaktorech – se jednalo a hlasovalo zvlášť. V případě jaderné energetiky se ministři menších vládních stran a také dva sociálnědemokratičtí ministři postavili proti jejímu dalšímu rozvoji – byli však přehlasováni poměrem 9:7. V otázce územních limitů měl ministr Urban od začátku několik

odpůrců i mezi kolegy-ministry z ČSSD a bylo jasné, že návrh na jejich zrušení neprojde. Proto došlo k dohodě na změně formulace – namísto „rušení“ se v konečné verzi objevil termín „racionální přehodnocení“. Tato změna však obyvatelům dotčených obcí v podstatě nedává do budoucna žádnou jistotu ohledně zachování či bourání jejich domovů. Starosta a zastupitelé nejvíce ohroženého Horního Jiřetína již také ohlásili, že budou nadále ze všech sil bojovat za záchranu svého domova – obce s více než sedmisetletou historií.

O alternativní energetické politice, prosazované ministerstvem životního prostředí, ministři vůbec nejednali. Smířili se s názorem, že MŽP nemůže energetickou koncepci předkládat, protože to nespadá do jeho kompetencí.

Energetická koncepce ve schválené podobě upřednostňuje zájmy průmyslových společností před životy tisíců obyvatel v obcích, jejichž rozvoj nebo i samotnou existenci přímo ohrožuje. Upřednostňuje krátkozraké, pohodlné pokračování v plynulé přístupu k využívání energie před odvážnějším, ale z dlouhodobé perspektivy rozumnějším příklonem k modernějším, čistším a šetrnějším postupům získávání a využívání energie. Koncepce, pokud bude naplněna, také povede k vysokému množství emisí tzv. skleníkových plynů, způsobujících změny klimatu, a ke zvýšení objemu dlouhodobě nebezpečných radioaktivních odpadů. Varianta MŽP, přitom ukázala, že existují i šetrnější možnosti plnohodnotného zajištění energetických potřeb naší společnosti. Vláda ji však odmítla akceptovat.

Hodláme nadále aktivně usilovat o proměnu energetiky a budeme se snažit co nejvíce podporovat občany a obce, kterým bude energetika „Urbanova stříhu“ přinášet mnohé nepříjemnosti.

Libor Matoušek, Hnutí DUHA, Edvard Sequens, CALLA

Přehled uskutečněných místních referend o hlubinném úložišti v ČR (seřazeno podle data konání)

Obec	Lokalita	Datum konání	Počet oprávněných voličů	Účast v referendu	Souhlas s umístěním úložiště	Nesouhlas s umístěním úložiště	Neplatné hlasy
Oslavička	Budišov	13. 9. 2003	80	80,0%	1,5%	98,5%	0%
Nadějkov	Božejovice-Vlksice	15. 11. 2003	584	67,5%	2,8%	95,7%	1,5%
Přeštěnice	Božejovice-Vlksice	15. 11. 2003	221	76,4%	0,6%	99,4%	0%
Božetice	Božejovice-Vlksice	15. 11. 2003	300	73%	2,8%	97,2%	0%
Hodov	Budišov	6. 1. 2004	230	72,5%	4,0%	96,0%	0%
Rudíkov	Budišov	24. 1. 2004	517	71,9%	4,0%	95,7%	0,3%
Budišov	Budišov	31. 1. 2004	903	59,1%	12,1%	81,8%	6,1%
Nárameč	Budišov	31. 1. 2004	297	71,7%	5,2%	93,4%	1,4%
Lodhěřov	Lodhěřov	31. 1. 2004	470	84%	0,6%	99,4%	0%
Deštná	Lodhěřov	31. 1. 2004	525	63,4%	1,8%	93,1%	5,1%
Zhoř	Božejovice-Vlksice	7. 2. 2004	217	69,1%	0%	99,3%	0,7%
Jistebnice	Božejovice-Vlksice	17. 4. 2004	1 606	51,25%	1,8%	97,3%	0,7%
Pačejov	Pačejov	24. 4. 2004	630	80,8%	1,75%	95,5%	2,75%
Maňovice	Pačejov	24. 4. 2004	38	89,5%	0%	97,1%	2,9%
Olšany	Pačejov	24. 4. 2004		95,1%	0%	99,4%	0,6%

Co ukázala referenda na Budišovsku

Jsou místní referenda o úložišti zbytečně dramatickým a předčasným silným gestem, nebo nevhodnější přirozenou reakcí na vzniklou situaci? Budišovsko je jednou ze čtyř lokalit, jejichž obyvatelé k tomuto nástroji sáhli. Od září 2003 do ledna 2004 jich u nás členové občanského sdružení Zdravý domov Vysočina iniciovali pět. Nakolik se dosažené výsledky v budoucnu ukáží cennými, lze zatím jen odhadovat. Shodneme-li se na tom, že účelem nebylo jen vymoci si potvrzení pětiletého odkladu, který obcím nabídl SÚRAO, že některá zmírňující prohlášení, jež v poslední době slyšíme zejména z ministerstva průmyslu a obchodu, nemusí platit navždy, a že kraj Vysočina zatím jako jediný k možnosti výstavby úložiště na svém území nevydal oficiální negativní stanovisko (psáno 22. února 2004, doufejme, že co není, brzy bude), mohou se výsledky referend ukázat velmi dobrou investicí do budoucnosti. Velký význam přičítáme tomu, že jsme se rozhodli předložit k hlasování obě otázky ve znění navrženém Ekologickým právním servisem, druhá otázka totiž může mít z hlediska právní závaznosti mnohem větší význam než první. Jaké jsou naše zkušenosti? V mnohém se podobají těm, s kterými čtenáře tohoto čtvrtletníku seznámila v minulém čísle paní Olga Černá ze Zachovalého kraje, takže jen heslovitě. Proces vyvolání referenda není pro navrhovatele nijak zvlášť obtížný. Podpisy pod návrh lze získávat jak obcházením jednotlivých domácností (to si vyzkoušeli v Rudíkově a Náramči), tak sběrem na předem oznámených a označených místech (prodejný, provozovny, ordinace lékařů a podobně – tento postup jsme volili v Budišově. Zde bylo zapotřebí podpisů nejvíce, obec má více než 900 oprávněných voličů. Potřebného počtu podpisů jsme bez větších problémů dosáhli během asi deseti dnů.) Pro obecní úřad není organizování referenda o nic složitější než zajištění jakýchkoliv jiných voleb. Referendum

lze úspěšně provést i tam, kde mu zastupitelstvo není příliš nakloněno a iniciativa vzejde od občanů. V Budišově se čtrnáct dní před referendem konala veřejná rozprava s hvězdným obsazením (pozváni byli pánové Matoušek, Sequens a Stráský i pan Duda, Slovák a paní Šumberová za SÚRAO, sám se ještě přizval pan náměstník Pecina). Vzhledem k samotnému hlasování zřejmě potvrdila fakt, že občané na podobná shromáždění už přicházejí s vlastním názorem a příliš se ovlivnit nedají. Není třeba zastírat, že budišovský výsledek (82 % hlasů proti úložišti) se dosavadním manifestačním hlasováním, blížícím se sto procentům, vymyká. Opticky ho ovlivnil fakt, že poměrně hodně hlasů vyhodnotila komise jako neplatné (škrtání místo kroužkování). Skutečný poměr, pokud neplatné hlasy nezapočítáváme jako samostatnou kategorii, je tedy asi 87 % ku 13 %. Myslím si, že lhostejnost k okolnímu prostředí, technologický optimismus a magická formulka o rozvoji a investicích působí tím více, čím větší je obec, v níž lidé žijí. O to cennější je mandát, který z referenda pro budišovské zastupitelstvo vzešel. To popírá, že by se správou úložišť vedlo nějaká oficiální jednání například o vybudování informačního centra, jak se objevilo v minulém čísle v článku pana Sequense. Informace o tom pocházejí z materiálů SÚRAO a zřejmě se nezakládají na pravdě. Místní samosprávy nyní mají od voličů silný a jasný mandát. Je třeba s ním dobře naložit. Občanské sdružení Zdravý domov Vysočina hodlá svým skromným vlivem přispět na úrovni lokality i kraje k tomu, aby se tak stalo. Rádi bychom také prohloubili vzájemnou spolupráci s ostatními iniciativami. V červnu se chceme prezentovat větší akcí – protestním pochodem.

Jiří Horák, Budišov

Chanovická výzva získala mohutnou podporu

Představitelé obcí z Pačejovska iniciovali vlastní výzvu týkající se nakládání s českým radioaktivním odpadem. Výzvu adresovali vládě ČR a na vědomí zaslali i dalším institucím (parlament, MPO, MŽP). Výzvu podpořilo celkem 8 měst, 106 obcí a 2 sdružení obcí:

Žádáme nový přístup k hlubinnému úložišti radioaktivního odpadu.

V posledním období vyvstal v řadě obcí České republiky problém týkající se vybudování hlubinného úložiště jaderných odpadů. A to v souvislosti s realizací vládní Koncepce nakládání s radioaktivním odpadem, která vytyčila perspektivu vybudovat v ČR hlubinné úložiště pro vysoce radioaktivní odpad, zejména z jaderných elektráren. V rozsáhlých oblastech státu tak obyvatelé musí přemýšlet s novou intenzitou, jaké je místo ČR v Evropě a jaký tento stát má být. Proti záměrům vlády, vymyšleným od zeleného stolu, se začíná zvedat mohutný odpor, který vyvěrá z následujících argumentů:

Proč hlubinné úložiště, když:

- nemůžeme zcela jistě zaručit a předpokládat chování jaderného odpadu v budoucnosti
- se nehledají možnosti mezinárodní spolupráce při nakládání s vysoce radioaktivním odpadem
- intenzivně běží výzkum, týkající se dalšího využití vysoce radioaktivního odpadu, který činí hlubinné úložiště nepotřebným
- ani rámcově není rozhodnuto o energetické koncepci naší republiky na další desetiletí včetně toho, že ani Evropská unie nemá jasno

Můj názor na problém dnes 22. ledna 2004

Dnes předkládám za naši obec a za další města a obce, podpořené Radou Plzeňského kraje, požadavek na státní instituce ohledně hlubinného úložiště jaderného odpadu v ČR. Požadavek, aby se lidé z příslušných institucí znovu, zodpovědně a se vsí rovností zamysleli nad energetickou koncepcí naší republiky.

Moje obavy o správnosti předkládaného řešení, především ze strany SÚRAO, mají několik příčin.

Hlavní příčinou je skutečnost, že na mne v loňském červenci „jakoby dýchl bolševik“. Spolu s dalšími kolegy jsem byl postaven do role, jakou jsem zažíval před patnácti roky. Byli jsme postaveni do závažné situace, ke které nemáme právo se vyjadřovat, přestože se nás přímo týká. Jako zástupce jedné z vytipovaných obcí pro možné ukládání jaderného odpadu jsem byl pozván na informativní setkání s představiteli SÚRAO. Hlavní slovo měl ředitel vládní instituce. Dozvěděl jsem se, že na území naší obce, která má šest vesnic, probíhal v posledních devíti letech průzkum pro případnou stavbu úložiště. Nikdo z přítomných starostů a zástupců pověřeného města neměl o tomto průzkumu žádnou informaci. Stejně se divili i představitelé krajského úřadu o několik týdnů později. Ani oni nebyli obeznámeni s přípravami takové zásadní stavby, byť ve fázi průzkumu. Dále jsem se dozvěděl, že dotčená města a obce nemají, dle zákonů ČR, možnost zabránit takovéto stavbě na svém správním území, neboť nejsou rovnoprávními účastníky řízení.

- se nebraly v potaz lokality v ČR, které jsou daleko méně osídlené
- byly zcela pominuty demokratické procedury při předběžném zjišťování stanoviska

Jakkoli jsme svědky tolika neznámých, už pouhé vyhledávání místa hlubinného úložiště ničí perspektivy krásných venkovských oblastí ČR, což považujeme za principy hluboce nedemokratické, se kterými se nehodláme smířit. Tuto skutečnost považujeme za velice škodlivou na ekonomickém a sociálním rozvoji dotčených obcí a souvisejících širokých oblastí.

Proto žádáme vládu ČR a Parlament ČR o:

- pozastavení realizace současné Koncepce vlády pro nakládání s radioaktivním odpadem, zejména co se týče hlubinného úložiště
- dodržování východiska, že nebude budováno hlubinné úložiště jaderného odpadu na území ČR, především z důvodů velké hustoty osídlení a velkého vlivu nebezpečných faktorů
- změnu zákonů naší republiky, aby obce a města měly možnost na svém území práva rovnoprávného spolurozhodování při veškerých stavbách a byly rovnocennými účastníky řízení
- zintenzivnění prací na výzkumu dalšího mírového využití jaderného odpadu
- hledání řešení při otázce jaderných odpadů v rámci celé Evropské unie
- podporu při hledání a realizaci nových, k okolí šetrných, energetických zdrojů
- kontrolu na skutečně hospodárné využívání energií vyrobených v naší republice, s důrazem na prodej do zahraničí

Proč v některých zemích (Francie, Skandinávie) nahlíží mnozí představitelé samospráv a občané na podobné potřeby státu s porozuměním? Protože od prvopočátku jsou bráni jako rovnocenní partneři. Protože jsou o všem ihned detailně informováni a vše je na otevřené diskusi. Řešení se postupně vyvíjí a je veřejně hledáno za odborného vedení. Stát je chápán jako společenství rovnocenných občanů.

Chápu, že se musí řešit problém. I to, že bez elektřiny bychom se neobešli. Ale proč je předkládáno jen jediné řešení? Proč jsou bagatelizována nebezpečí? Proč se průzkum tajil? Kolik se musí vyrobit elektřiny v ČR? Kolik se jí musí prodat za hranice? Jaký způsob výroby upřednostnit? Co bude za deset, dvacet, sto let za nové poznatky vědy? Apod.

Je pro mne mnoho neznámých a mám většinou důvěru v odborníky. Nesouhlasím však se způsobem, jak se doposud postupovalo. A jsem pevně přesvědčen, že je nutné začít otevřeně od počátku. Že je nutné na hledání řešení pracovat a ne je oddalovat. Ale s ohledem na občana, s ohledem na hustotu osídlení a s ohledem na souhlas lidí v místě.

Odmítavý postoj tisíců lidí z našeho okolí a statisíců z dalších míst republiky, je dobrým znamením, že nám na našich vesnicích záleží. Že můžeme demokraticky vyjádřit své názory. Nezapomínejme na člověka, není snad již potřeba „lidských třísek“.

Petr Klásek Černický, starosta obce Chanovice.

Prohlášení obcí na Budišovsku

Také na Budišovsku sestavily obce, ležící uvnitř SÚRAem vymezené průzkumné lokality vlastní prohlášení, směřované příslušným státním a krajským úřadům. Podpisem je navíc podpořili zástupci téměř všech obcí v blízkém okolí.

Představitelé níže uvedených obcí takzvané lokality Budišov na základě mandátu, daného jim občany v místních referendech:

- se plně ztotožňují s výsledky referend, která u nich proběhla, a zavazují se je respektovat,
- odmítají jakoukoliv další spolupráci se Správou úložišť radioaktivních odpadů,
- žádají, aby byly veškeré práce, spojené s vyhledáváním místa pro vybudování hlubinného úložiště vysoce radioaktivních

odpadů na území jejich obcí trvale zastaveny a lokalita Budišov ze seznamu vhodných lokalit vyškrtuta,

- podporují návrh novely takzvaného atomového zákona, tak, jak byl předložen skupinou senátorů dne 6. 1. 2004,
- žádají kritické přehodnocení dosavadní vládní koncepce nakládání s radioaktivními odpady ve prospěch jiných řešení, než je vybudování úložiště kdekoliv na území České republiky.

Stanovisko schválili starostové obcí:

Oslavička, Hodov, Rudíkov, Budišov, Nárámeč.

Stanovisko dále podporují starostové obcí:

Slavičky, Stropěšín, Dalešice, Vladislav, Kramolín, Přeckov, Hrozatín, Pyšel, Koněšín, Tasov, Oslavice, Baliny,

a zástupci obcí: Kamenná, Třeбенice

Tříkrálová novela atomového zákona odložena o rok

Vyvážené a rovnocenné postavení obcí v procesu rozhodování o lokalitách pro jaderná zařízení a o jejich využívání by měla zajistit senátní novela tzv. atomového zákona (plným názvem zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření). Návrh 6. ledna 2004 předložilo k projednání sedm senátorů (J. Seitlová, V. Domšová, J. Zoser, J. Ruml, J. Šula, P. Janata, V. Jehlička) pod vedením Jitky Seitlové, která zájmy veřejnosti zastupuje v Radě SÚRAO.

Navržená novela reaguje především na požadavky obcí, které jsou podle současné právní úpravy vyloučeny z účasti nebo nemají odpovídající kompetence v rozhodovacím procesu. Obec nemá vůči žadateli – investorovi rovnocenné postavení v řízeních o umístění jaderných zařízení na jejím území, stejně jako v řízeních o povolení výstavby, vyřazování zařízení z provozu nebo rekonstrukci zařízení ovlivňujících jadernou bezpečnost, radiační ochranu, fyzickou ochranu a havarijní připravenost jaderného zařízení podle atomového zákona. Jediným účastníkem těchto správních řízení je žadatel (investor). Tato rozhodnutí přitom mohou mít obzvlášť závažné dopady do sféry zájmů obcí a jejich občanů. Současná možnost účasti veřejnosti a dotčených obcí v procesu posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), případně v řízení dle stavebního zákona je ve výše zmíněných případech nedostatečná. Vůbec se v nich totiž neřeší otázky jaderné bezpečnosti a výsledky EIA jsou navíc nezávazné. Rozhodujícím podkladem pro vydání povolení podle stavebního zákona je již dnes rozhodnutí Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a pokud SÚJB vydá povolení k uvedení jaderného zařízení do provozu, může se spustit dokonce i když dle stavebního řádu není vše uzavřeno.

Právo obce na samosprávu, realizované zákonem o obcích, dává obcím kompetenci jednat v zájmu svých občanů a dbát o územní rozvoj a životní prostředí. Navrhovaná novela proto rozšiřuje účastníky uvedených správních řízení atomového zákona o obce. Současně stanoví, že stejně jako u jiných staveb posuzovaných podle zákona 100/2001 Sb. (o posuzování vlivů na životní prostředí) mohou být účastníkem řízení také občanská sdružení, která se podílela na procesu EIA.

Protože v dalších řízeních pro jaderná zařízení, která jsou vedena podle stavebního, horního nebo geologického zákona, je

stanovisko nebo rozhodnutí obce možné vždy změnit rozhodnutím centrálních státních orgánů a jelikož v případě hlubinného úložiště jde o trvalý a hluboký zásah do života obce, přichází novela s tzv. právem veta. Tedy bez souhlasu dotčených obcí není možné vydat povolení o umístění takové stavby.

Postavení obce v návrhu dále posiluje podmínka jejího souhlasu se zahájením samotné přípravy a průzkumu lokality pro úložiště na jejím území. Zkušenosti zemí, které místo pro uložení radioaktivních odpadů připravují již dlouhodobě, dokládají, že transparentnost celého procesu, právo obcí účastnit se rozhodování a zákonem garantovaná možnost zamítnutí úložiště jsou jedinou cestou, jak lze vůbec hlubinné úložiště reálně hledat.

Předložený návrh novely také přinese dotčeným obcím a městům zákonné peněžní kompenzace za negativní dopady průzkumů a za nevýhody sousedství s jaderným provozem. Novela ruší omezenou odpovědnost provozovatele jaderného zařízení za případnou škodu při jaderné havárii. Ta je nyní stanovena na 6 miliard Kč, což neodpovídá potenciálním rizikům ani mezinárodním úmlouvám. Senátní návrh prodlužuje i nynější omezenou lhůtu deseti let na náhradu škod na zdraví způsobených případnou jadernou havárií.

Přijetí novely kromě občanských sdružení podpořili dopisem senátorům starostové 37 měst a obcí, které jsou ohroženy vybudováním hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva. I proto si senátoři 18. března, kdy se k projednávání dostalo plénum, nedovolili novelu zamítnout, jak doporučoval hospodářský výbor. Naopak se přiklonili k doporučení výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí přerušit projednávání o rok. Mezitím chtějí, aby se řádně prodiskutovaly předložené návrhy. Šanci předložit svoji verzi tímto dostala i vláda.

Byli jsme u všech klíčových jednání, hovořili jsme se senátkami i senátory a máme již zkušenosti z projednávání atomového zákona z dřívějších let. Víme tedy, že jednání o tomto zákonu ještě bude dramatické. Jde totiž o střet mezi jaderným průmyslem, který si chce zachovat řadu nespravedlivých výhod, a zájmem mnoha obyvatel této země. Ale stav, kdy obyčejní lidé musí snášet negativní důsledky činností a provozů, o nichž nesměli rozhodnout, je již nutné změnit.

Edvard Sequens, Sdružení Calla

Zprávy z lokalit

Lodhéřov

31. ledna proběhlo v této lokalitě místní referendum, v kterém obyvatelé obcí Lodhéřov, Studnice a Najdek vyjádřili svůj postoj k záměru úřadu SÚRAO ohledně vybudování hlubinného úložiště jaderného odpadu. Zúčastnilo se ho 84 % oprávněných voličů.

Výsledek byl jednoznačný – 99,77 % voličů jasně řeklo NE této stavbě. Ve druhé otázce pak dostala zastupitelstva od občanů taktéž jednoznačný mandát k tomu, aby všemi dostupnými legálními prostředky bojovala proti záměru vybudování této stavby. Chtěl bych za celé zastupitelstvo všem našim občanům poděkovat za jejich zásadní postoj a slibujeme, že v tomto boji neustoupíme.

Také jsme odmítli nabídku SÚRAO ohledně možnosti exkurze projektu příprav úložiště ve Švýcarsku. Domníváme se, že by šlo o další přesvědčovací akci s cílem ukázat našim občanům, že je to vlastně pro danou lokalitu terno. My i naši spoluobčané však trváme na svém a ve vybudování úložiště terno nevidíme, ba naopak, a dokazuje to i výsledek místního referenda. Podobných „masírovacích“ akcí se tedy zúčastňovat nebudeme.

Také jsme vydali záporné stanovisko k telefonickému dotazu SÚRAO na možnost další práce geologů a měřičů v naší lokalitě, která měla být v trvání cca 5 dnů. Po našem vyjádření již písemná forma ze strany SÚRAO nedošla a akce byla zastavena. (Otázkou je, na jak dlouho). Trváme na plnění slibů a tak věříme, že naše lokalita a potažmo i ty ostatní, zažijí 5 let klidu. Neznamena to ale, že bychom přestali situaci hlídat.

Na květen či červen připravujeme setkání všech starostů ze Sdružení za záchranu Klenovského masivu, za účasti krajského hejtmana, senátorky Seitlové, Hnutí Duha, sdružení Calla a Jihočeské matky, senátorů z našeho kraje a případných dalších hostů. Cílem setkání je zrekapitulovat dění za poslední období a také určit si další postupy v našem boji proti záměru vybudování úložiště v naší lokalitě.

Závěrem chci všem kolegům, starostům dočtených lokalit a jejich obyvatelům, kteří bojují se stejným problémem, popřát mnoho zdraví, sil a pevných nervů, které budeme jistě všichni potřebovat.

Jiří Dvořák, starosta obce Lodhéřov

Lubeneč-Blatno

SÚRAO vybudovala v obci Lubeneč své informační centrum, které se oficiálně otevřelo 17. března 2004. Sídli v kulturním zařízení v prostorách zdejší knihovny, která se tak změnila z obyčejné na internetovou. Byli pozváni starostové okolních obcí a vše proběhlo v rámci přátelského posezení, lépe řečeno postání.

„Na internetu budou moci lidé v informačním centru získávat všechny údaje související s našimi aktivitami i děním kolem úložiště. Samozřejmě jim umožníme, aby na síti nalézali i jiné informace, které je zajímají,“ řekla Věra Šumberová, mluvčí SÚRAO.

Obecní zastupitelstvo zdůraznilo, že investorem je pouze SÚRAO. V minulosti bylo zastupitelstvu občanů vytýkáno, že vynakládá obecní prostředky ve prospěch SÚRAO.

Lucie Benešová, sdružení Severočeský Ocelot

Rohozná

Občané Rohozné přijali během besedy o úložišti radioaktivního odpadu v Rohozné dne 29. 1. 2004 prohlášení, v kterém odmítli výstavbu úložiště v těsné blízkosti svých domovů a připoujijí se k výzvě občanského sdružení Bezjaderná vysočina z 11. 12. 2001. Dále pak vyjádřili podporu návrhům podporujícím posílení postavení obcí v senátní novele tzv. Atomového zákona a variantě energetické politiky předkládané MŽP. Plný text prohlášení následuje:

Prohlášení účastníků besedy o úložišti radioaktivního odpadu v Rohozné 29. 1. 2004.

Podepsaní občané podporují variantu energetické politiky předkládanou Ministerstvem životního prostředí – to znamená co největší podporu výroby energie z obnovitelných zdrojů, úspor, snižování energetické náročnosti a produkci co nejmenšího množství radioaktivního odpadu včetně vyhořelého jaderného paliva.

Podporují úsilí paní senátorky J. Seitlové a jejích kolegů o novelizaci zákona č. 18/1997 ve znění pozdějších předpisů (tzv. Atomového zákona) týkající se rozšíření účastníků řízení dle tohoto zákona o obce a posílení postavení obcí. Podporují též navrhovanou změnu § 35–38.

Občané požadují okamžité vyřazení lokality Rohozná – Růžená a respektování vyhodnocení druhé etapy průzkumných prací pro centrální mezisklad vyhořelého jaderného paliva, v rámci které bylo již v roce 1995 území lokality Rohozná (tehdy nazývané podzemní varianta CMVJP Dolní Cerekev) pro ukládání VJP a radioaktivního odpadu vyloučeno: „s vahou vylučující však bylo doloženo podmiňující kritérium 2. stupně č. 11... Náhrada těchto mimořádných přírodních hodnot není v krajině možná, proto bylo podmiňující kritérium 2. stupně č. 11 uplatněno jako vylučující“ (CMVJP, Vyhodnocení druhé etapy průzkumných prací, ČEZ, duben 1995).

Dále se připoujijí k výzvě občanského sdružení Bezjaderná vysočina ze dne 11. 12. 2001.

Na vědomí: Předseda vlády ČR, Ministr životního prostředí, Ministr průmyslu a obchodu, Ministr pro místní rozvoj, Správa úložiště radioaktivního odpadu, Krajský úřad kraje Vysočina

Božejovice-Vlksice

Proběhla referenda v obcích Zhoř a Jistebnice. V obou zúčastnění občané plány na úložiště drtivě odmítli (99, resp. 97 % proti). V Jistebnici byla účast poněkud nižší, což je dáno zejména faktem, že obec je rozptýlena do 28 osad, často vzdálených několik kilometrů od středu. V současnosti se chystají se biologické průzkumy části lokality, jejichž výsledky by měly být známy do konce roku.

- oč, Im -

Kraje úložiště nechtějí

Již celkem tři kraje dotčené úvahami o vybudování úložiště vyhořelého jaderného paliva na jejich území se letos jasně vyjádřily proti těmto záměrům. Nejprve **Rada Plzeňského kraje** vedená hejtmánem Petrem Zimmermannem přijala 13. ledna usnesení, kterým požádala vládu a Parlament ČR o:

- pozastavení realizace současné koncepce vlády pro nakládání s radioaktivním odpadem, zejména co se týče hlubinného úložiště
- změnu zákonů naší republiky, aby obce a města měly možnost na svém území práva rovnoprávného spolurozhodování při veškerých stavbách a byly rovnocennými účastníky řízení
- zintenzivnění prací na výzkumu dalšího mírového využití jaderného odpadu
- hledání řešení při otázce jaderných odpadů v rámci celé Evropské unie
- kontrolu nad skutečně hospodárným využíváním energií vyrobených v naší republice

Jihočeské krajské zastupitelstvo přijalo 10. února usnesení, kterým odmítá jak úložiště, tak stavbu dalších jaderných reaktorů na území kraje a žádá vládu, aby zastavila veškeré aktivity směřující k realizaci obou jaderných zařízení.

„Zásadně odmítám, aby Jihočeský kraj, jehož obyvatelstvo je ve velké většině loajální k jaderné elektrárně Temelín a který má navzdory tomu nejdražší elektřinu v České republice, byl krajem, kde bude ukládán radioaktivní odpad z celé republiky,“ řekl k tomu jihočeský hejtmán Jan Zahradník.

Konečně proti úložišti se 11. února vyjádřili i **zastupitelé Ústeckého kraje**. Zastupitelstvo vyzvalo českou vládu, aby zastavila přípravy ke zřízení úložiště jaderného odpadu jak v Ústeckém kraji, tak i v celé zemi. „Představitelé kraje zároveň vládu premiéra Vladimíra Špidly vyzvali k vyvolání diskuse s orgány Evropské unie o společném jaderném úložišti pro všechny země s jadernými elektrárnami,“ uvedla mluvčí Ústeckého kraje Romana Konečná.

Zbývá jediný dosud oficiálně mlčící kraj – Vysočina, na jehož území leží hned dvě lokality – Rohozná a Budišov.

Edvard Sequens, Sdružení Calla

Ples v Pačejově – ano kultuře, ne úložišti.

Ples v Pačejově byl moc pěkný. Asi nejenom já jsem byla překvapená, když tuto neobvyklou „aktivitu proti úložišti“ pačejovští vymysleli. Právě neotřelostí nápadu ale zřejmě zaujal. V každém případě praskal sál na plesu ve švech, při tanci o sebe zakopávali místní i přespolní s politiky a mládeží v plynových maskách. Všichni měli celý večer před očima velký transparent na pódiu – „Vítejte v Pačejově, v místě, kde nebude hlubinné úložiště“. Kapela na podiu snaživě stříhala taneční kousky, střední generace, která převládala, si s potěšením připomněla hity osmdesátých let při vystoupení Petra Rezka a ocenila profesionální vystoupení mažoretek. Byl by to takový normální ples, leč u stolu Jihočeských matek se přece jen o úložišti diskutovalo – nejvíc s panem Štěrbou, ale i s dalšími návštěvníky plesu, vesměs členy pačejovského občanského sdružení. I tombola všem připomínala, na jakém plesu jsme – nabízela jako výhru například sudy Dudy a jiné atrakce. Při dámské

volence byly rozdávány perníčky se zkratkou – JODN, jaderný odpad děkujeme nechceme. Celkově příjemný zážitek, za který patří dík pořadatelům.

Dana Kuchtová, Jihočeské matky.

foto: Karel Klozar

Slovenský tisk: Štát nemá peniaze na likvidáciu elektrární

Občania sa pravdepodobne budú skladať na vyradenie jadrových elektrární v Jaslovských Bohuniciach a Mochovciach. Na úplnú likvidáciu elektrární v roku 2140 bude štátu chýbať takmer 90 miliárd korún. Schodok ľudia zrejme zaplatia z cien elektriny.

Len vybudovanie hlbinného úložiska vyhoreného jadrového paliva a vysokoradioaktívnych odpadov na Slovensku by malo stáť 71,1 miliardy Sk.

„V štátnom rozpočte peniaze na likvidáciu jadrových elektrární nie sú,“ vysvetľuje riaditeľ Štátneho fondu likvidácie

jadrovoenergetických zariadení Jozef Hrabina.

Ministerstvo hospodárstva podľa zástupcov fondu predbežne k návrhu „presunúť“ deficit do cien elektriny nemá výhrady.

„Ešte nevieme, koľko bude vyradenie jadrových elektrární stáť. Prepočty nie sú zjednotené. Definitívne sme sa preto zatiaľ nedohodli,“ reagoval minister hospodárstva Pavol Rusko.

(pokračování na straně 8)

Slovensko: Štát nemá peniaze na likvidáciu elektrární (...dokončení ze strany 7)

Koncepcia by sa mala pritom aktualizovať každé dva roky. Vláda by tak o vyradovaní elektrární mala rokovať v najbližších týždňoch a následne v roku 2006.

Riaditeľ fondu Jozef Hrabina vidí riešenie v tom, aby sa do fondu odvádzalo 12 halierov z každej spotrebovanej elektriny až do roku 2030. A následne šesť halierov do roku 2058. V súčasnosti sa do fondu síce uhrádza 12 halierov z každej kWh (6,8 percenta z jadrovej elektriny a 350 000 Sk z 1 MW výkonu jadra), odvody sú však zo zákona tvorené len elektrinou z jadra. Po odstavovaní jadroviek by sa tak príjmy fondu postupne znižovali.

„Ak sa nezmení zákon vydržíme len do roku 2036, potom začneme ísť do mínusu,“ hovoria zástupcovia fondu. Keďže väčšinu výdavkov bude mať fond až skončení prevádzky jadroviek, jeho deficit by sa v roku 2130 vyšplhal na 88,7 miliardy Sk.

„Ešte v roku 2000 bol predpoklad, že náš rozpočet bude vyrovnaný. Vychádzalo sa z toho, že Slovenské elektrárne budú elektrinu predávať tento rok za 1 800 Sk/MWh. Cena je však dnes len 1 300 Sk/MWh,“ vysvetľuje Hrabina. Vzhľadom na vývoj na finančnom trhu podľa fondu už nie je reálny ani predpoklad, že chýbajúce zdroje sa získajú úročením vkladov fondu v NBS.

Prípravy úložiska na Slovensku sú v súčasnosti pozastavené. Prvotný prieskum však ukázal, že vhodné by boli dve lokality - oblasť s ílovým podkladom na hranici SR a Maďarska a nešpecifikované miesto v pohorí Vtáčnik. „Vlani a predvlani bolo tempo spomalené. Elektrárne rokujú aj o možnosti vyvážať vyhorené palivo do Ruska, ktorá sa pred rokmi ukazovala ako drahšia,“ uviedol námestník riaditeľa fondu Imrich Szitás.

Ruská spoločnosť TVEL by o dovoz vyhoretého paliva zo SR mala záujem. Pravde to pri návšteve Slovenska ešte začiatkom roka potvrdili najvyšší predstavitelia ruskej firmy. Všetko však záleží od ceny. Podľa predstaviteľov fondu je v hre aj možnosť, že štáty EÚ sa dohodnú na spoločnom úložisku.

„Vyhoreté palivo sa zatiaľ v SR skladuje v medzisklade v Bohuniciach. Palivo tam musí byť z technologických dôvodov minimálne 40 rokov. Mohlo by byť aj 100 rokov. Potom však už treba prijať konečné riešenie. Existujú aj direktívy únie. Tá pôvodne nariadila, aby mal každý štát úložisko do roku 2018. Pripravuje sa však nová direktíva, ktorá pravdepodobne nebude taká prísna,“ vysvetlil Hrabina.

Martin Kováčik, denník PRAVDA, 5. 4. 2004

Starostové odmietli zájezd, chcejú obce bez skladišť

Starostové jihočeských obcí vytipovaných pro stavbu skladu radioaktivního odpadu odmietli jednat se státními úředníky o stavbě úložiště.

(České Budějovice) – Nabízíme kompenzace. V první fázi zajímavé zájezdy do zahraničí – tak takovým způsobem láká státní Správa úložišť radioaktivních odpadů představitelé obcí k diskusi ohledně stavby hlubinného skladu pro odpad z jaderných elektráren. U Jihočechů neuspěla. V nabídce je například čtyřdenní zájezd do Švýcarska v termínu od 11. května. Zájemci se zdarma dostanou do Curychu. Prohlédnou si mezisklad radioaktivního odpadu v Zwilagu a podzemní laboratoř v Grimselu.

„Tak takovou nabídku jsme tu všichni odmítli. Nepotřebujeme, aby nám někdo nutil vlastní názor, úložiště prostě nechceme. Ať to vláda bere jako další formu našeho protestu,“ uvedl starosta Lodhého na Jindřichohradecku Jiří Dvořák.

Podobně mluví i jeho kolega z Nadějkova na Táborsku Zdeněk Černý. „Když někdo bude chtít jet, nikdo mu nebrání, ale já to rozhodně nebudu,“ uvedl.

Zástupci jihočeských obcí, které už několik let bojují proti výstavbě podzemního skladu pro vyhořelé jaderné palivo mimo jiné i peticemi a referendy, berou případný souhlas s účastí na zájezdu jako zradu na obyvatelích. Podobně se staví k dalším prosbám ze strany úřadu.

Ekologové a obyvatelé považují takové nabídky za další pokus zvklat jejich mínění. Podobně zájezdy organizoval

pro starosty i ČEZ při stavbě jaderných elektráren. V polovině loňského prosince přitom řekl obcím ředitel správy úložišť Vítězslav Duda, že terénní průzkumy kvůli hlubinnému úložišti končí.

Krátce nato se na ně obrátil znovu se žádostí o souhlas s dalším menším průzkumem. Zároveň nabízel obcím podporu rozvoje. Naprostá většina z osmačtyřiceti oslovených obcí odmítla.

Pro správu úložišť takový stav znamená jediné. „Ve výroční zprávě jsme navrhli pozastavit terénní práce minimálně do roku 2009. Vláda ji bude projednávat v květnu,“ uvedla mluvčí správy Věra Šumberová. Poznamenala, že několik zájemců o zahraniční exkurzi se už přihlásilo.

Správa úložišť i tak hodlá pokračovat v dalších aktivitách při hledání místa pro jaderný odpad. Jedním z nich je stavba infocenter. Zatím vznikla v obcích Rohozná na Jihlavsku a v Lubenci v Ústeckém kraji.

Správa úložišť vyčlenila na infocentra a exkurze 1,2 milionu korun z ročního rozpočtu ve výši 43,7 milionu korun. Loni utratila za hledání podzemního skladu šestadvacet milionů.

Jihočeská místa, kde by mohlo vzniknout hlubinné úložiště do roku 2065, jsou v oblasti obcí Božejovice – Vlksice – Nadějkov a druhá kolem Lodhého.

Antonín Pelíšek, MF DNES – Jižní Čechy, 26. 4. 2004

